

طراحی الگویی برای تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی و برنامه‌ریزی توسعه آن

(مطالعه موردی شهر بندرانزلی)

مهران نصیری^{۱*}، صلاح دستوم^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۲۵

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش ارائه چارچوبی برای تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی در شهر انزلی و برنامه‌ریزی توسعه آن بود.

روش‌شناسی: این پژوهش به صورت کیفی با رویکرد تحلیل ساختاری-کارکردی در سطح راهبردی انجام شد. جامعه آماری شامل دو بخش جامعه انسانی (۳۱ نفر) و جامعه اطلاعاتی (۳۷ نسخه) بود. روش گردآوری اطلاعات شامل سه روش مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه اکتشافی و تکنیک دلفی بود. روایی ابزارها براساس تعیین اعتبار منابع و افراد نظرخواهی شده، روایی‌سنجی محتوایی و صوری چارچوب مصاحبه، محاسبه ضرایب توافق بین مصصحان کدگذاری مطلوب ارزیابی گردید.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که ابعاد اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی شامل چند منظر کلی است: فرد شهروند، خانواده، محیط زندگی شهروندی، فضای رسانه‌ای، سازمان‌های متولی، بازار ورزش، قابلیت‌های ورزش، جهانی شدن ورزش و مشارکت ورزشی. علاوه بر شناسایی اجزای اکوسیستم ورزش شهروندی چالش‌ها و ضعف‌های موجود در بستر آن نیز شناسایی شد. در نهایت راهکارهای مناسب و عملیاتی به همراه الگوی تقسیم کار بین سازمان‌های متولی ارائه شد.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌ها می‌توان گفت دستیابی به سطح مطلوب از توسعه ورزش شهروندی نیازمند یک رویکرد مدیریت اکوسیستمی است تا بتواند به طور مناسب همه نهادها و ذینفعان را جهت ایفای نقش فعال و هم‌افزا مشارکت دهد.

واژه‌های کلیدی: محیط ورزش، مشارکت ورزشی، شهروندان انزلی.

۱. استادیار گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، واحد بندرانزلی، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرانزلی، ایران، ۲. دانشجوی

دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، گیلان، ایران

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: Mehran.nasiri22@yahoo.com

مقدمه

امروزه ورزش فراتر از یک مقوله تفریحی نقش چند بعدی در جامعه ایفا می‌کند و به مثابه یک سیستم حیات جمعی است. تربیت حرکتی، تندرستی، سلامت روانی، تناسب و زیبایی اندام، هیجان بازی و رقابت و سرمایه اجتماعی تنها بخشی از مزایای مشارکت در ورزش و انجام فعالیت ورزشی برپا شهروندان است. با وجود این مزایا و منافع شناخته شده برای فعالیت ورزشی، اما هنوز هم ورزش در ایران جایگاه قابل توجهی در زندگی شهروندی ندارد و مصرف ورزشی جزو ثابتی از سبک خانوارها و الگوهای فراغت جامعه نیستند (Asefabadi, 2016). آمار تقریبی سرانه مشارکت ورزشی در ایران کمتر از ۲۰ درصد است در حالی که در عمده کشورهای پیشرفته بیشتر از ۷۰ درصد می‌باشد (Sports, 2003). این مساله یکی از دلایل اصلی پایین بودن شاخص‌های تندرستی و نشاط اجتماعی در کشور است به طوری که ارتقای سلامت عمومی همواره یکی از دغدغه‌های دولتمردان و کارشناسان اجتماعی بوده و همیشه از محورهای اصلی در سیاست‌گذاری کلان اجتماعی فرهنگی کشور تا نقدهای اجتماعی می‌باشد.

ایجاد جامعه سالم و شاداب نیازمند ترویج سبک زندگی فعال و اوقات فراغت غنی می‌باشد که در این میان مشارکت ورزشی با توجه به صرفه اقتصادی بالا و کارکردهای پویا و ماندگار نقش کلیدی ایفا می‌کند. پژوهش‌های مکرری اثرات مفید و پایدار جسمی و روانی ورزش را در اقشار مختلف به اثبات رسانده‌اند و شواهد علمی و تجربی بسیاری درباره منافع فعالیت بدنی و مشارکت ورزشی مشاهده شده است؛ اما هنوز هم گزارش‌های سطح کشور نشان‌دهنده درصد

بالای افراد غیرفعال است (Shahbazi, Shabani Moghaddam, & Saffari, 2013). بنابراین نیاز به مداخلاتی برای تغییر در سبک زندگی شهروندان ایرانی وجود دارد.

کیفیت زندگی شهروندی در هر منطقه‌ای به اکوسیستم آن منطقه بستگی دارد. مفهوم اکوسیستم در مدیریت و اقتصاد در واقع یک استعاره برای تحلیل محیط است. یک اکوسیستم اجتماعی، بر دو مسئله اصلی تشویق شهروندان به مشارکت اجتماعی و تأمین نیازهای مشارکت تمرکز دارد (Dennis & William, 2011). از جمع‌بندی تعریف‌های ارائه شده برای اکوسیستم‌های اجتماعی می‌توان گفت اکوسیستم شهری شامل مجموعه از عناصر تشکیل دهنده سیستم زندگی شهروندان در محدوده جغرافیایی مشخص می‌باشد که تعامل پویا و نسبتاً هم راستایی با هم دارند. در یک اکوسیستم مشارکت همه اجزای فعال و موجود در آن اهمیت دارد. اکوسیستم‌ها قابل تقلید نیستند و در توسعه آن‌ها باید مزیت‌های محلی و منطقه‌ای مورد توجه قرار بگیرد و از تقلید محوری اکوسیستم‌های موفق اجتناب کرد (Isenberg, 2011).

در همین راستا تحلیل اکوسیستم برای هر پدیده‌ای یکی از جدیدترین رویکردهای تحلیل محیطی در اقتصاد و مدیریت است (Khoshkab & Rastegar, 2015). واقع تمرکز بر چند عنصر از یک زمینه اجتماعی (خرده فرهنگ) به تنهایی برای رشد آن کافی نیست و باید پذیرفت که امروزه توسعه هر حوزه‌ای نیازمند نگاه سیستمی و مبتنی بر محیط نزدیک آن می‌باشد. اکوسیستم‌های

شهرها، تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی می-باشد.

توسعه ورزش شهروندی جریانی است که در خود تجدید مشارکت ورزشی و شیوه گذران اوقات فراغت را به همراه دارد و منجر به دگرگونی‌های اساسی در ساخت‌های زیستی، نهادی و مدنی ورزش و اوقات فراغت است. Shilbury, Sotiriadou, and Green (2008) توسعه ورزش را مشتمل بر ساختارها، سیستم‌ها، فرصت‌ها و فرآیندهایی می‌دانند که افراد را قادر و مایل به شرکت در ورزش و حضور در محیط‌های ورزشی می‌سازد تا بتوانند با انجام عملکرد ورزشی مناسب به خود دستاوردهای دلخواه خود برسند. Cerin and Leslie (2008) توسعه ورزش شهروندی را نوعی مداخله اجتماعی می‌داند که همانند یک سیستم اجتماعی به دنبال ایجاد فرصت‌هایی برای مشارکت ورزشی تمامی افراد جامعه در طول عمر و دوران زندگی افراد می‌باشد. در رویکردهای فعلی مدیریت ورزشی بین المللی دیگر بحث ضرورت و اهمیت ورزش شهروندی مطرح نیست بلکه چگونگی ترویج، توسعه و پایدارسازی آن مطرح است. تاکنون الگوها، برنامه‌ها و روش‌های زیادی برای توسعه ورزش شهروندی در کشورهای مختلف بکار گرفته شده‌اند اما تعداد محدودی از آن‌ها دستاورد مناسبی داشته‌اند. به همین دلیل تحقیقات مختلف همواره به تحلیل و بررسی ورزش شهروندی پرداخته‌اند تا به الگوی مناسب در این زمینه دست یابند.

در داخل کشور نیز تحقیقات زیادی در چند دهه اخیر به بررسی ورزش همگانی پرداخته‌اند.

مختلف و پدیده‌های درون آن‌ها و یا اکوسیستم-های پیرامون پدیده‌های مختلف هر دو توصیف‌های هستند که برای بخش‌های مختلف از نظام اجتماعی و جغرافیایی استفاده می‌شود (Farahmandmehr, 2017).

همانطور که بیان شد زندگی شهروندی ارتباط مستقیمی به اکوسیستم آن دارد و استفاده از تحلیل و توصیف اکوسیستم در مباحث مربوط به زندگی شهروندی یک حوزه مطالعاتی پویا و نوین است. در میان مباحث مختلف زندگی شهروندی امروز مقوله اوقات فراغت و نحوی گذراندن آن یکی از چالش‌های اساسی آن است. امروز اوقات فراغت تنها به مقوله تفریحی نیست بلکه فرصتی برای رشد و بهسازی فردی است.

از بین مقوله‌های مختلفی که در اوقات فراغت مطرح می‌شوند تنها فعالیت ورزشی است که هر دو بُعد جسمانی و روانی را در ابعاد گسترده پوشش می‌دهد. ورزش شهروندی به عنوان یک ابزار چند بعدی با تأثیرات گسترده جایگاه و نقش ارزشمند خود را در سلامت، فراغت، تربیت و کاربردهای عدیده اجتماعی دیگری متجلی ساخته است. ترویج مشارکت ورزشی شهروندان یکی از پایدارترین راه‌های جلوگیری از مفاسد، انحرافات و ناهنجاری‌های رفتاری و سالم‌سازی محیط و زندگی اجتماعی است (Khatibzadeh, 2016). مدیریت و برنامه-

ریزی توسعه ورزش شهروندی نیازمند آگاهی از ساختار محیط زندگی شهری و پایش مستمر آن می‌باشد زیرا سطح مشارکت افراد در ورزش و سطح برنامه‌های ورزشی در هر جامعه بسیار متنوع است. در همین راستا اولین گام در بازنگری ساختار و مدیریت امور ورزش در

شامل عوامل فردی، محیطی، مدیریتی، منابع و رویداد بود. Saffari and Latifi Fard (2018) در ارائه مدل شهر دوستدار فعالیت بدنی سه رویکرد شهرهای فعال، جوامع فعال و شهروندان فعال را مبنای تحلیل قرار داده است. در مطالعات خارجی چارچوب‌بندی رویکردهای توسعه و مدلسازی‌های انجام شده عمدتاً رویکرد الگوهای رفتاری فعالیت بدنی و ورزشی و یا الگوهای ملی توسعه ورزش همگانی بوده است. Hulteen et al (2017) در مرور سیستماتیک مطالعات مشارکت ورزشی کشورهای مختلف گزارش کرد که مشارکت ورزشی به شدت به منطقه بستگی دارد. Jones, Arcelus, Bouman, and Haycraft (2017) در بررسی سیاست‌های توسعه مشارکت ورزشی چند کشور گزارش کردند که در تدوین و بازنگری عمده سیاست‌ها، تفاوت‌های جنسیتی و شواهد واقعی جامعه به صورت مشخص مدنظر قرار نمی‌گیرد. Abioye, Hajifathalian, and Danaei (2013) تحقیقی در زمینه تأثیر کمپین‌های رسانه‌ای در بهبود فعالیت بدنی در بزرگسالان انجام داد و نشان داد که رسانه‌های جمعی اثر روشنی بر ترویج پیاده روی داشتند. اما تأثیر کمی در دستیابی شرکت کنندگان به سطح رضایت بخش از فعالیت بدنی داشته است. مدل اجتماعی- اقتصادی مشارکت در ورزش (ون تایکوم، ۲۰۱۱)، چارچوب ورزش انگلستان (۲۰۰۴)، مدل مدیریت ورزش‌های تفریحی (۲۰۰۵) مدل کانادایی ورزش برای زندگی (۲۰۰۷)، مدل اروپایی ورزش همگانی (۲۰۱۰)، ازجمله مهم‌ترین مدل‌های ارائه شده در این زمینه هستند. هر چند مدل‌های ارائه شده در

Javadipour and Saminia (2013) در تحلیل راهبردی ورزش همگانی در ایران؛ Ghofrani, Goodarzi, Sajjadi, Farahani, and Mogharnasi (2009) در تحلیل استراتژیک ورزش همگانی استان سیستان و بلوچستان و Nasirzadeh, Goudarzi, Farahani, and Goudarzi (2012) در تحلیل سوات توسعه ورزش همگانی استان کرمان به بررسی منظرهای سوات (قوت، ضعف، فرصت و تهدید) پرداختند و ضمناً تأکید بر قرارگیری وضعیت راهبردی ورزش همگانی در منطقه استراتژیک نامطلوب به ارائه استراتژی‌ها و راهکاری مختلف پرداختند. تحقیقات زیادی نیز به ارائه مدل در زمینه توسعه ورزش همگانی پرداخته‌اند. Sports (2003) ابعاد توسعه ورزش همگانی را در رویکردهای پشتیبانی‌های نرم (عبارتند از: نهادها، فناوری، انسانی، حقوقی، مالی، مدیریت، فرهنگ، علمی و ارزیابی) و پشتیبانی‌های سخت (عبارتند از: توسعه امکانات، زیرساخت و تجهیزات) توصیف کرده است. Safari (2012) سه سطح محیطی (محیط زیست، رسانه‌ای، اقتصادی، اجتماعی، بین الملل، حقوقی سیاسی)، رفتاری (فردی، بین فردی، ظرفیتی) و مدیریتی (مالی، انسانی، سازمان‌ها، قوانین، تجهیزات، فناوری) را به صورت پیمایشی مورد بررسی قرار داده است. Khatibzadeh (2016) در تبیین عوامل اثرگذار بر مشارکت ورزشی منظم نشان داد که عوامل میان فردی، سازمانی و محیطی بر سه مرحله قبل، حین و بعد از فعالیت ورزشی اثر می‌گذارند. Banar, Dastoom, and Khanmohammadi (2018) به ارائه الگویی برای توسعه مشارکت ورزشی پرداختند که

کشورهای مختلف می‌توان تجربیات مناسبی در اختیار قرار دهند اما در نهایت در هر سطح و گستره‌ای نیاز به یک الگوی تخصصی و بومی وجود دارد.

هر چند تحقیقات بسیار زیادی در زمینه ورزش همگانی و توسعه آن در کشور انجام شده است اما تاکنون رویکرد تحلیل اکوسیستمی مبتنی بر مفاهیم تخصصی به بررسی ورزش شهروندی نپرداخته است. در حالی که هم تحلیل اکوسیستمی به تحلیل نوین و ضروری است و هم مقوله ورزش شهروندی دارای جنبه‌های زیادی بوده و تنها از طریق مفاهیم مرسوم تحت عنوان ورزش همگانی به طور کامل قابل تبیین و توصیف نیست.

از طرفی دیگر مقوله فعالیت ورزشی شهروندان بسیار پویا بوده و همزمان با تغییرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی، تکنولوژیکی و زیستی نیاز به انجام تحقیقات جدید و ارائه اطلاعات دسته اول برای مدیریت سازمان‌های متولی دارد. زیرا همواره سوالات و نیازهای اطلاعاتی، ابهامات مدیریتی و چالش‌های فرهنگی زیادی وجود دارند که مستلزم توجه محققان، فعالان رسانه و مدیران ورزشی می‌باشد. علاوه براین شواهد رسانه‌ای مختلف در حوزه اجرایی سازمانی ورزش شهروندی و همگانی کشور نشان داده است که چالش‌های فراوانی مانند؛ فقدان سیاست‌ها، خط مشی های راهبردی، عدم هماهنگی بین مجموعه نهادها، سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با ورزش، ناکافی بودن منابع مادی و انسانی در حوزه های مختلف ورزشی، کارهای موازی و عدم نظارت کافی بر فعالیت‌های ورزشی وجود دارند که سبب می-شود دستیابی به مدل‌های تحلیل و برنامه‌ریزی

مناسب به راحتی امکان پذیر نباشد. از این رو در مقیاس‌های مختلف ملی تا محلی باید به تحلیل و طراحی الگوی مدیریت و توسعه برای ورزش شهروندی پرداخت. مهم‌ترین و مناسب‌ترین سطح تحلیل و طراحی برای ورزش شهروندی سطح شهری است. در واقع می‌توان گفت هر یک از شهرستان‌های کشور در عین پیروی از یک الگوی ملی اما به یک الگوی بومی نیاز دارند. شهر انزلی در منطقه ساحلی استان گیلان قرار دارد و به عنوان یک شهر توریستی و بارانی شناخته شده است. فضای زندگی شهروندی در انزلی دارای برخی ویژگی‌های متفاوت از سایر شهرها می‌باشد و پرداختن مناسب به اوقات فراغت در این شهر از جایگاه ویژه‌ای در بین شهروندان برخوردار است. برخی ویژگی‌های اقلیمی و اکوسیستمی در شهر انزلی برجسته هستند و نقش قابل توجهی در زندگی شهروندان این شهر دارند. انزلی از قدیم به عنوان شهر ورزش‌خیز و مکانی برای تفریحات ورزشی شناخته می‌شود و قابلیت بالایی برای ترویج سبک زندگی فعال بین شهروندان دارد. از این رو به توجه به دسترسی تیم پژوهشی به این شهر و اولویت سازمان حامی این طرح پژوهشی برای آن و بر حسب مقتضیات محلی، این شهر به عنوان جامعه آماری پژوهش انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت.

به طور مشخص پژوهش حاضر درصدد آن است که براساس مطالعه‌ای کیفی با رویکرد سیستمی به توصیف و تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی شهر انزلی در یک چارچوب توصیفی- مفهومی بپردازد و با شناسایی چالش‌های آن به ارائه راهکارهای مناسب بپردازد.

معرفی نمی کند؛ اما ابزاری به دست می دهد، که درک مکانیسم های اساسی آن را آسان تر می کند (Safari, 2012). در همین راستا فقدان مدل های قابل اتکا و دارای مصادق عینی برای توسعه ورزش شهروندی در کشور محقق را بر آن داشت تا به واکاوی جهت دستیابی به ساختار چنین مدلی بپردازد.

پیش فرض اصلی پژوهش بر این مبنا قرار دارد که مبانی اصلی دانش در هر حوزه ای بر پای مدل های شناسایی شده توسط دانشمندان آن قرار دارد و نه یافته های جزئی و پراکنده؛ زیرا داده ها در قالب مدل می توانند کشف، تبیین، تعبیر شوند. هر چند مدل سازی از فراگردهای اجتماعی، جهان اجتماعی را لزوماً به طور کامل

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی پژوهش

توجه به ماهیت پژوهش و نیاز به جمع آوری داده ها از حوزه های مختلف، جامعه آماری به همراه تعداد نمونه و روش نمونه گیری به صورت جدول زیر تعریف و مراجعه شد. براین اساس جامعه آماری شامل دو بخش جامعه انسانی و جامعه اطلاعاتی به صورت جدول زیر بود.

این پژوهش به صورت کیفی با رویکرد تحلیل ساختاری-کارکردی در سطح راهبردی انجام شد. در تدوین الگوی بومی اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی، همزمان از مفاهیم، رویکردها و روش های تحلیل و موقعیت سنجی استفاده شد. این چارچوب نگاهی کل گرا، سیستمی و بلندمدت به مقوله ورزش شهروندی دارد. با

جدول ۱. جامعه آماری و نمونه گیری پژوهش

نمونه	نمونه گیری	گروه مطالعه	
۳۱ نفر	هدفمند و در دسترس	مدیران و کارشناسان اجرایی سازمان های متولی (اداره ورزش و جوانان، هیات ورزش همگانی، سازمان ورزش شهرداری، و...)	جامعه انسانی
	هدفمند و در دسترس	اساتید و تحلیلگران دانشگاهی	
	هدفمند و در دسترس	شهروندان	
	هدفمند و در دسترس	مربیان و معلمان ورزش	
	هدفمند و در دسترس	فعالان بازار ورزش و صاحبان کسب و کار ورزشی	
۳۷ نسخه	هدفمند و در دسترس	منابع کتابخانه ای و علمی	جامعه

اطلاعاتی	گزارش‌ها و اسناد اجرایی و حقوقی	هدفمند و دردسترس	۸ نسخه
	منابع و آرشیوهای رسانه‌ای	هدفمند و دردسترس	۱۲ نسخه

جهت بررسی و چارچوب‌بندی عوامل، جمع‌آوری و استخراج داده‌ها از سه ابزار به شرح زیر استفاده شده است: الف) مطالعه کتابخانه‌ای: از مطالعات علمی داخلی و خارجی، اسناد و برنامه‌ها و گزارش علمی و اجرایی مربوط به حوزه ورزش قهرمانی. ب) مصاحبه اکتشافی: به صورت مصاحبه نیمه هدایت شده با جامعه آماری پژوهش خواهد بود. از مصاحبه جهت شناسایی متغیرها و تکمیل پرسشنامه حاصل از مطالعه کتابخانه‌ای استفاده خواهد شد. ج) روش دلفی: جهت غربال و تعیین اعتبار بخش‌های مختلف

پژوهش از تکنیک مطالعه دلفی متشکل از صاحب‌نظران و متخصصان ورزش انزلی و استان گیلان استفاده شد (۸ نفر). روش دلفی، فرایندی ساختاریافته برای جمع‌آوری و طبقه‌بندی دانش موجود در نزد گروهی از کارشناسان و خبرگان است و اعتبار آن به اعتبار علمی متخصصان شرکت کننده در پژوهش، بستگی دارد. جلسه دلفی با مشارکت ۸ نفر در دو مرحله انجام شد. چارچوب پژوهش از قبل در اختیار افراد صاحب-نظر حاضر در جلسه قرار گرفت و اشکال و جداول پژوهش مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۲. ابزار پژوهش، روایی ابزار، روش گردآوری داده‌ها و روش‌های تحلیلی

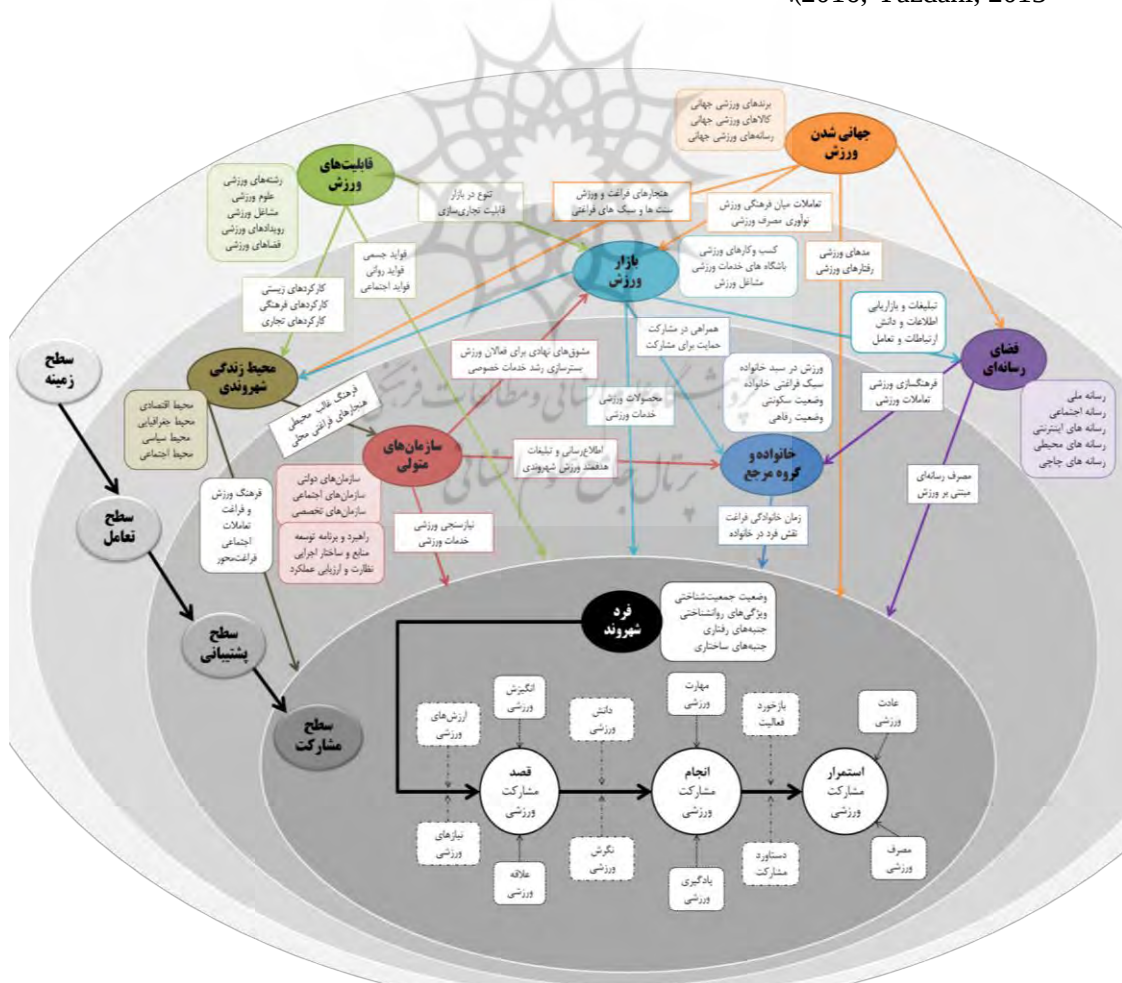
نوع روش	مطالعه نظری	مطالعه نیمه تجربی	مطالعه خبرگی
ابزار	مطالعه کتابخانه‌ای	مصاحبه و رونوشت	تکنیک دلفی دو مرحله‌ای
روایی	اعتبار حقوقی اسناد و اعتبار علمی منابع کتابخانه‌ای	اعتبار و مرجعیت افراد محاسبه ضریب توافقی بین کدگذارها و مصححان	اعتبار و مرجعیت افراد دعوت شده توافقی جمعی
نمونه	۳۷ نسخه	نظرخواهی از ۳۰ نفر	دو جلسه با حضور ۸ نفر
یافته	شناسایی مولفه‌ها و اجزای اکوسیستم	تکمیل و غربال مولفه‌ها و اجزای شناسایی شده مرحله قبل	نظام‌سازی مولفه‌ها و اجزای غربال شده در مرحله قبل
روش تحلیل	کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی	کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی	تحلیل سیستمی و نظامند

روش‌های تحلیلی مورد استفاده در این پژوهش شامل سه روش زیر بود: الف) تحلیل مفهومی و کدگذاری دسته‌بندی و کدگذاری مفاهیم مستخرج از ابزارهای مختلف پژوهش براساس مبانی نظری و روایی کیفی متخصصان. ب) تحلیل سیستمی: دیدگاه سیستمی برای درک و کنترل پدیده‌ها؛ نمایش مفهومی و تصویری سیستم‌های توسعه؛ شبیه‌سازی در بررسی رفتار

سیستم‌ها و معرفی یک چارچوب جامع اقدامات مناسب؛ تجزیه و تحلیل مدل و طراحی سیاست با استفاده از مدل از جمله مهمترین جنبه‌های عملیاتی استفاده از این متدولوژی می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

بر اساس مطالعه کتابخانه‌ای و مصاحبه با صاحب‌نظران چارچوب زیر برای تحلیل ابعاد اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی تدوین شد. برای هر یک از این منظرها هم اجزای اصلی معرفی شده است و محتوای رابطه آن با سایر منظرها. مشخصات کامل اکوسیستم در شکل (۱) بیان شده است. مبنای نظری پایه برای تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی به صورت زیر می‌باشد که برگرفته از تحقیقات قبلی در زمینه زندگی شهروندی، اوقات فراغت و مشارکت ورزشی می‌باشد (Asefabadi, 2016; Yazdani, 2013).

شکل ۲. چارچوب اکوسیستم ورزش شهروندی منطبق با شهر انزلی

براساس چارچوب ترسیم شده در شکل ۲، جریان توسعه مشارکت ورزش شهروندی یک جریان چندسطحی از محیط به فرد است که بسته به ویژگی‌های مختلف فردی دارای اثرپذیری متفاوتی می‌باشد. هر چه شهروندان مشارکت بیشتری در فضاهای فیزیکی و مجازی ورزشی داشته باشند بیشتر در مسیر جریان اطلاعاتی و ارتباطی جهان ورزش قرار می‌گیرند و آمادگی و تمایل آن‌ها برای مشارکت در ورزش بیشتر می‌شود.

هر اکوسیستمی نیاز به تعریف ویژگی‌های ساختاری - کارکردی دارد. ویژگی‌های اکوسیستم مطلوب ورزش شهروندی بندرانزلی براساس مطالعه دلفی، مقایسه با شاخص‌های ملی و بین‌المللی توسعه ورزش شهروندی به صورت جدول زیر توصیف شد.

جدول ۳. ویژگی‌های اکوسیستم کارآفرینی مطلوب در ورزش کشور (Farahmandmehr, 2017)

ویژگی	توضیح	وضعیت فعلی
دگرگونی نظامند دارد	اکوسیستم‌ها از تعامل‌های بین ذینفعان به وجود می‌آیند و هر تعاملی می‌تواند آثار متعدد و گوناگونی داشته باشد که بر روی تمام اجزاء سیستم تأثیرگذار خواهد بود. به این ترتیب هر تعاملی می‌تواند پیامدهایی غیرقابل پیش‌بینی داشته باشد و این همان خصوصیتی است که می‌بایست در بین تمامی بخش‌های اکوسیستم ورزش شهروندی باید وجود داشته باشد.	نسبتاً مطلوب
هدف بقاء نهادهای است	هر اکوسیستمی مزایایی برای تمام اعضای خود دارد که شامل گروه‌های مختلف ذینفعان می‌شود. اما باید در نظر داشت یکی از ویژگی‌های تأثیرگذار در هر اکوسیستم توجه به آن‌ها است. چرا که با بقاء نهادهای است که اکوسیستم پویایی خود را حفظ کرده و ذینفعان را منتفع خواهد کرد.	مطلوب
نیازمند مدیریت و رهبری است	ذینفعان اکوسیستم به یکدیگر وابسته هستند ولی سلسله‌مراتبی بر آن‌ها حاکم نیست و در واقع کسی صاحب آن نیست. اما باید توجه داشت اگر اکوسیستم فاقد رهبری با استراتژی باشند در حقیقت منابع اکوسیستمی به هدر خواهد رفت. برای حرکت صحیح و تخصیص منابع در جای صحیح، اکوسیستم نیازمند رهبرانی هست که آگاه به ظرفیت‌های ورزش و منطقه باشد و در بین ذینفعان مشروعیت اجتماعی داشته باشند.	نامطلوب
متمرکز بر ویژگی‌های بومی است	موفقیت اکوسیستم در گروه شکل‌دادن آن حول شرایط بومی مناطق می‌باشد. یکی از سخت‌ترین و در عین حال تعیین‌کننده‌ترین مقوله در ساخت این زیست بوم، انتخاب و اجرای راه‌حلی است که با ظرفیت‌ها، ابعاد، سبک، و جو بومی منطقه، همخوانی داشته باشند.	نسبتاً مطلوب

این پژوهش برای ورزش شهروندی بندرانزلی به صورت جدول زیر می‌باشد. براساس جدول سیستم ورزش شهروندی انزلی در

هر اکوسیستم نیازمند آینده‌پژوهی و ترسیم چشم‌انداز است. بررسی مولفه‌های مربوط به پیش‌بینی آینده اکوسیستم تبیین شده در

چشم انداز خود باید: ۱- تمرکز بر روی
فعالیت‌های بالقوه اولویت‌دار باشد. ۲- تمام
ذینفعان آن سود ببرند، ۳- حضور بخش

جدول ۴. چشم انداز اکوسیستم ورزش شهروندی بندرانزلی (Farahmandmehr, 2017)

توضیحات	رویکرد
برای شکل‌گیری مطلوب اکوسیستم ورزش شهروندی می‌بایست تمرکز بر روی فعالیت‌هایی باشد که بیشترین پتانسیل مشارکت و دستاورد برای سایر ذینفعان را داشته باشد. رویکرد تخصیص منابع به فعالیت‌های مفید باید در اولویت مدیریت و توسعه ورزش شهروندی قرار بگیرد. به این ترتیب بهره‌وری اکوسیستم افزایش پیدا می‌کند و قابلیت تولید ثروت در آن بیشتر می‌شود.	تمرکز بر روی فعالیت‌های بالقوه اولویت‌دار باشد.
این اصل نتیجه‌ای مستقیم از اصل قبلی است. به دلیل اینکه اکوسیستم‌های اجتماعی معمولاً از تعامل‌های جداگانه اجزا و ذینفعان متعددی با یکدیگر به وجود می‌آیند، برای درک شرایط اکوسیستم باید تمام افراد فعال در آن را مشارکت داد و به این نتیجه برسند که منفعت آن‌ها در گرو منفعت دیگران باشد.	تمام ذینفعان آن سود ببرند
اکوسیستم‌ها ورزش شهروندی به نحوی هدایت می‌شود که همکاری بین تمامی گروه‌ها در آن‌ها الزامی است، و اقدامات متمرکز دولتی به تنهایی به جایی نخواهند رسید. به عبارتی دولت نمی‌تواند به تنهایی اکوسیستم ورزش شهروندی را ایجاد کنند. زیرا تنها بخش خصوصی است که انگیزه و دیدگاه راه‌اندازی و توسعه بازارهای اجتماعی کارآمد را دارد، که درعین حال قادر به حفظ خود نیز باشند.	حضور بخش غیردولتی و مدنی الزامی است
کسب و کارهای ورزشی باید در ابتدای فعالیتشان درون اکوسیستم ورزش شهروندی در معرض سختگیری‌ها و دقت زیاد از طرف دست‌اندرکاران اکوسیستم قرار بگیرند. به این معنی که رهبران اکوسیستم و دولت باید از طریق حمایت‌های مالی و غیر مالی اما توأم با سختگیری‌ها و دقت زیاد در اختصاص منابع، ریشه‌ها و به عبارتی خشت اول آن‌ها را مورد بررسی قرار دهند، تا از موفقیت آن‌ها در آینده اطمینان حاصل نمایند تا کارآفرینان بالقوه استحکام و کاردانی لازم را داشته و بهبود بخشند.	ارزیابی دقیق در شروع و انتها صورت بگیرد.

چارچوب تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی:
هر اکوسیستمی نیاز به تحلیل دارد و شناسایی
چارچوب تحلیل نقش مهمی در مدیریت هر
اکوسیستم دارد. چارچوب ارائه شده در جدول ۴
شامل شش منظر فردی و شخصی، مدیریتی و
ساختاری، زمینه‌ای و محیطی، منابع و
زیرساخت، خدماتی و مشارکتی و کارکردی و
ظرفیتی است.

جدول ۴. محوره‌های تحلیل اکوسیستم ورزش شهروندی

مدیریتی و ساختاری	فردی و شخصی
- نگرش مدیران و برنامه‌ریزان نسبت به نوع توسعه ورزش	- سطح درآمد و رفاه زندگی
- وحدت رویه در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی استراتژیک	- خصوصیات و رده‌های سنی
- روش‌ها و الگوهای برنامه‌ریزی	- وضعیت تحصیلی و ماهیت شغلی
- طرح ریزی و شاخص‌سازی اهداف و برنامه‌های ورزش	- ویژگی‌های جنسیتی
- تدوین شرح وظایف روشن در تشکیلات ورزش	- تصور افراد از تیپ و ظاهر بدنی خود
- سیستم‌ها و الگوهای تصمیم‌گیری در مدیریت فرایندها	- حالات روانی فرد (مانند اعتماد بنفس، افسردگی، ...)
- نظام‌سازی اهداف و بخش‌ها	- نوع نگرش افراد به ورزش و آگاهی از فواید فعالیت ورزشی
- وحدت رویه در رهبری و تعامل سازمان‌های مرتبط با ورزش	- تصور افراد از دید دیگران نسبت به تیپ و ظاهر بدنی خود
- برنامه‌ریزی عملیاتی متناسب با برنامه‌های کلان	- ترویج سبک زندگی فعال و غیرفعال

- وجود ساختارهای مدیریتی و اجرایی دانش محور و فناورمحور - نظامندسازی و هماهنگ سازی فرایند مدیریتی - یکپارچه سازی اقدامات و عملیات - سنجش و ارزیابی شاخص های توسعه ورزش - سیستم کنترل و نظارت جامع و روشن - مطالعات و تحقیقات لازم جهت برنامه ریزی و تصمیم گیری - مستندسازی عملکرد و تدوین چارچوب حقوقی	- بازاریابی اجتماعی ورزش - ارتباط و تعامل با افراد ورزشی - عضویت در گروه ها و شبکه های اجتماعی ورزشی - زمان و وقت کافی - داشتن سلامت جسمانی و مهارت ورزشی - مشغله های کاری شخصی و اجتماعی - داشتن همراه برای فعالیت ورزشی
زمینه های و محیطی	منابع و زیرساخت
- بازاریابی اجتماعی برای ورزش و تأثیرات فضای بین المللی - جایگاه ورزش در فضای رسانه ای و نهاد مدنی - وضعیت رقابت ورزش با سایر الگوهای فعالیت ورزشی - الگوهای رفتاری، نمادها، سمبل های ورزشی در جامعه - میزان هزینه ورزش در سبد خانوار - میزان درآمد و قدرت خرید یا مصرف مردم - رشد اقتصادی و تقویت منابع مالی عمومی - سرانه تولیدات و توسعه ورزش - بافت شهری و سکونتی - فضاهای طبیعی جهت ورزش تفریحی و همگانی - زیست بوم و اقلیم زیستی منطقه - وضعیت آب و هوایی - نگرش دولتمردان و کارگزاران به ورزش تفریحی و همگانی - جایگاه ورزش در برنامه های توسعه - میزان حمایت حقوقی از ورزش در اسناد اجرایی و قانونی - جایگاه ورزش در دیپلماسی و روابط قدرت سیاست	- بودجه دولتی ورزش - درآمدزایی بخش های ورزشی - سرمایه گذاری در بخش ورزش - حمایت و پشتیبانی نهادهای دولتی و غیردولتی و مردم - مدیران و کارشناسان متخصص اجرایی - مربیان و متخصصان حوزه آموزش و خدمات همگانی ورزش - ورزشکاران سازمان یافته ها - وجود نیروهای داوطلب و انجمن های ورزشی - توزیع و قابلیت دسترسی به امکانات و فضاهای ورزشی - کیفیت و استاندارد وسایل و تجهیزات ورزشی - کیفیت مهندسی و معماری زیرساخت فضاهای ورزشی - ایمنی امکانات و امنیت فضاهای ورزشی - سیستم های فناوری اطلاعات در ورزش - وجود دانش تخصصی و خدمات علمی ورزشی - وجود تجهیزات آزمایشگاهی و طبی ورزشی - تکنولوژی روز جهت ارتقای کیفیت خدمات
خدماتی و مشارکتی	کارکردی و ظرفیتی
- فراهم سازی زمینه آموزش همگانی ورزش - غنی سازی آموزش ورزش در مراکز مختلف - توسعه رسانه ای و تبلیغات ورزش - نهادهای سازی و رفتارسازی در ورزش تفریحی و همگانی - تعادل بین تقاضا و عرضه در ارائه خدمات ورزشی - توزیه مناسب سرانه ها و خدمات ورزشی در جامعه - تناسب توسعه سرانه ها و خدمات با بافت جمعیتی و سکونتی - ایجاد قابلیت های بازاریابی و مدیریت ارتباط با مشتریان - مطالعات رفتاری و اجتماعی مشارکت ورزشی - پایگاه های علمی ورزشی پایش مستمر جسمی و رفتاری افراد - تحقیقات نیاز سنجی، فنی و مدیریتی برای توسعه ورزش - گونه شناسی اقشار مختلف جامعه برحسب مولفه های ورزشی - کیفیت و کمیت برنامه های و خدمات - تناسب و جامعیت در پوشش دهی اقشار مختلف جامعه - بکارگیری انواع رشته های ورزشی و الگوهای حرکتی - تنوع برنامه و رویدادهای ورزشی	- جسمی (تناسب اندام،...) - روانی (سلامت روحی،...) - صنعتی (کاهش اثرات کار،...) - اجتماعی (اجتماع پذیری،...) - مسابقات - زیبایی اجرای مهارت - تبلیغات - فضای هیجانی - اخلاق ورزشی، منش ورزشی و پهلوانی - نمادهای فرهنگی و نوستالژی ورزشی - فرهنگ رفتاری و هنجاری محیط های ورزشی - ویژگی های زیبایی شناختی پوشش - کارکردهای زیستی و مدنی - کارکردهای تربیتی و فرهنگی - کارکردهای تجاری و صنعتی - کارکردهای ارتباطی و تعاملی

چالش های مدیریت و توسعه اکوسیستم

ورزش شهروندی انزلی: مدیریت و توسعه در هر

زمینه با چالش های بسیاری مواجه است و در

این میان خدمات عمومی و شهروندی جزو

پرچالش ترین زمینه ها است. در جدول زیر مهم-
شهروندی انزلی در قالب موارد اصلی و فرعی
ترین چالش های موجود در اکوسیستم ورزش
آورده شده است.

جدول ۵. چالش های اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی

چالش های اصلی	چالش های فرعی
کمیت و کیفیت پایین تجهیزات و میلمان ورزشی	- کمبود سرانه ورزشی عمومی و مشکلات دسترسی به آن در بسیاری از فضاهای شهری و حومه - نبود تجهیزات ورزشی در فضاهای طبیعی با قابلیت فعالیت ورزشی - نبود فضاهای مناسب برای ورزش خانواده ها یا گروه های مرجع دوستان در معلولین، سالمندان - عدم امکان استفاده از بسیاری از امکان ورزشی دولتی برای اقشار مختلف مردم
سنتی گرایی در روش ها و محتوای برنامه های فرهنگ سازی ورزش	- ضعف فرهنگ تعادل بین کار و فراغت در خانواده ها - وضعیت نامطلوب معیشتی مردم و اولویت پایین ورزش برای هزینه و مصرف - گرایش به سبک فراغت مجازی غیرفعال در مردم - عدم سفارش مناسب به ورزش توسط مراجع عمومی مانند روحانیت و پزشکان - جایگاه پایین دانش ورزش در سواد عمومی جامعه - تخصصی انگاشتن مقوله فعالیت بدنی و عدم تمایل افراد به چالش شروع ورزش در باشگاه های ورزشی - ارزشمند نبودن بسیاری از کارکردهای نوین ورزش در فرهنگ سنتی خانواده ها و عدم آگاهی عمومی از فواید فعالیت ورزشی - نبود الگوهای فراغتی و تفریحی ورزشی مناسب با فرهنگ محلی شهر انزلی
نظامند نبودن بازار خدمات ورزشی	- نبود شبکه اطلاعاتی و ارتباطی جامع در زمینه ورزش شهروندی - کمبود خدمات مشاوره ورزشی به مردم در فضاهای تفریحی و ورزشی عمومی - عدم نظارت مناسب بر بسیاری از کسب و کارهای ورزشی محلی - عدم توجه به توسعه دریا محور خدمات ورزشی
عدم کارآیی مناسب ساختار و مدیریت اجرایی متولی ورزش	- جزیره ای بودن و ناهماهنگی فعالیت های سازمان های متولی ورزش و منعطف نبودن ساختار آنها برای همکاری - محدودیت منابع دولتی و سنتی بودن ساختار تشکیلات دولتی ورزش - عدم مشارکت مناسب انجمن های مردم نهاد و داوطلبان اجتماعی در توسعه ورزش شهروندی - عطف عمده تمرکز و توجه سازمان ها و مراکز ورزشی به ورزش قهرمانی و رقابتی

مناسب در سایه راهبردهای آیندنگرانه می باشد.
در جدول زیر مهم ترین راهبردها و راهکارهای
آورده شده است.

راهکارهای توسعه ورزش شهروندی انزلی:
مدیریت در هر سیستمی جهت رفع چالش های و
دستیابی به اهداف نیازمند بکارگیری راهکارهای

جدول ۶. راهبردها و راهکارهای توسعه اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی

راهبردها	راهکارها
توسعه تجهیزات و مبللمان ورزشی براساس ظرفیت محلی	- توسعه فضاهای مجزای ورزشی در پارک‌های شهر و حومه برای گروه‌های اجتماعی خاص مانند معلولین، سالمندان، بانوان، کودکان، بازنشستگان، خانواده‌ها و... - طراحی و ساخت وسایل تفریحی و اسباب‌بازی برای کودکان، دانش آموزان و معلولین - ایجاد ایستگاه‌های مشاوره ورزش و تندرستی در فضاهای تفریحی عمومی - تجهیز، نوسازی و بهسازی فضاهای ورزشی اصلی شهر - پیگیری تغییر کاربری فضاهای طبیعی و سکونت‌ی شهر و حومه برای ایجاد قابلیت فعالیت ورزشی - ایجاد پیست‌های اختصاصی برای ورزش صبحگاهی، دوچرخه سواری، پیاده روی خانوادگی - توزیع تجهیزات ورزشی ارزان قیمت (از جمله کفش، لباس، توپ، راکت پدینتون و...) در اقصاء نیازمند
بکارگیری روش‌های متنوع فرهنگسازی و تکنیک‌های بازاریابی اجتماعی مطابق با خرده فرهنگ‌ها	- ایجاد کمپین‌های همیار ورزش و تألیف کتاب قصه و شعر ورزشی در مدارس انزلی با محوریت همراهی والدین - دعوت از شخصیت‌های محبوب اجتماعی شهر انزلی برای حضور در برنامه‌های ورزش همگانی - تبلیغ ورزش‌های همگانی و بازی بومی و محلی در جشنواره‌ها، همایش‌ها و نمایشگاه‌های شهر انزلی - الگوبرداری از الگوهای موفق داخلی و خارجی ترویج ورزش با محوریت فرهنگ محلی انزلی - احیاء و بازنشانی انواع بازی‌ها و ورزش‌های سنتی به همراه معرفی انواع ورزش‌های جدید و مفرح در شهر انزلی - فراهم‌سازی زمینه استفاده اقشار خاص (دانش‌آموز، دانشجو، معلولین، سالمندان، و...) از اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی - برگزاری همایش و جشنواره ورزشی عمومی در انواع مختلف رشته‌ها ورزشی فعالیت‌های بدنی مفرح - ایجاد زنگ ورزش و تندرستی صبحگاهی در مراکز جمعیتی (مدارس، ادارات، و...) - تهیه بروشور، پوستر، کتاب، فیلم، انیمیشن و تیزر، زیرنویس‌های رسانه‌ای با موضوع و هدف آموزش ورزش تفریحی و همگانی - راه‌اندازی سایت یا استفاده از دیگر سایت‌ها، گرفتن سهم یا ستون در نشریات برای آموزشی ورزش‌های همگانی - نصب شعارها و جملات کوتاه آموزشی در رابطه با ورزش تفریحی و همگانی بر دستگاه‌های حمل و نقل عمومی و بیل بوردها - اقدامات نمادین مثل ممنوعیت استفاده از خودرو و نقل و انتقال پیاده یا با دوچرخه و اسکیت در روزهایی از سال - تأکید بر مبانی ارزشی و دینی ورزش در نماز جماعات و مراسم‌های مذهبی در مساجد و اماکن دینی
توسعه خدمات ورزشی تخصصی و پشتیبان براساس اطلاعات شهروندان	- تدوین نظام اطلاعاتی ورزش شهروندی انزلی و تهیه شناسنامه و پروفایل الکترونیک سلامت و ورزش برای شهروندان - شناسایی و رتبه‌بندی رشته‌های ورزشی و بازی‌های بومی و محلی بر اساس مؤلفه‌های مختلف ارائه خدمات و دسترسی شهروندان - تدوین نرم سطح ورزش و سلامت شهروندان و مقایسه با نرم‌های کشوری و بین‌المللی موجود - نیازسنجی ورزشی جامع از شهروندان و بازنگری در ارائه خدمات بر مبنای آن - استفاده از تسهیلات حمل و نقل برای شرکت در فضاها و رویدادهای تفریحی ورزشی - ایجاد زمینه‌های آموزش الگوهای صحیح فعالیت حرکتی و ورزشی در اماکن ورزشی عمومی، پارک‌ها و... - ارائه بسته و پکیج‌های حاوی وسایل کمکی و رفاهی در فضاهای ورزشی عمومی - سنجش شاخص‌های آمادگی بدنی قبل و بعد از انجام برنامه‌های ورزشی همگانی برای شهروندان
کارآمدسازی ساختار و مدیریت اجرایی متولی ورزش شهروندی	- برآورد نیاز مالی واقعی ورزش و ایجاد سازوکارهای مناسب جهت تأمین اقتصادی خدمات ورزشی عمومی - تدوین و ابلاغ چارچوب تقسیم کار و وظایف بین سازمان‌ها و مراکز متولی در زمینه ورزش همگانی و اوقات فراغت - تدوین دستورالعمل جدید و قانونمند ورزش کارکنان دولت با رویکرد جدید بهره‌وری منابع انسانی - به وجود آوردن بسترها و ساختارهای مناسب برای جذب و فعالیت داوطلبین و انجمن‌های مردم نهاد علاقمند به خدمات ورزشی - برگزاری نشست‌های هدفمند مبنی بر نقش ورزش در افزایش کارایی و سلامت نیروی انسانی برای مدیران سازمان‌ها - برگزاری سمینارها، همایش‌ها، جلسات و کارگاه‌های آموزشی در ارتباط با کارکردهای ورزش در پیشگیری از بیماری‌های جسمی و روانی، اعتیاد، انحرافات عمومی، فشار روانی و شغلی و ناهنجاری‌های اجتماعی مسئولان محلی

متخصصان مرکز فرهنگی ورزشی شهرداری و اداره ورزش و جوانان انزلی بیشترین سهم از تقسیم کار و تفویض اختیار نهادی را باید داشته باشند.

الگوی تقسیم کار بین سازمانی : در این بخش الگوی تقسیم کار بین سازمانی بر اساس چهار شاخص سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، مشارکت حمایتی و پشتیبانی، مشارکت اجرایی و نظارت و ارزیابی می‌باشد. بر اساس نظر

جدول ۷. الگوی تقسیم کار نهادی و سازمانی توسعه مشارکت ورزشی

ماموریت ویژه	تقسیم کار				سازمان
	نظارت و ارزیابی	اجرائی و عملیاتی	حمایت و پشتیبانی منابع	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	
سیاست‌گذاری و همراستا سازی مراکز متولی توسعه ورزش شهروندی در انزلی	*	*	*	*	فرمانداری شهر انزلی
حمایت از افراد و مراکز فعال در زمینه خدمات ورزشی	*	*	*	*	اداره ورزش و جوانان انزلی
تمرکز بر اقشار و محلات دارای دسترسی کمتر به امکانات و خدمات ورزشی	*	*	*	*	شهرداری انزلی (بخش فرهنگی ورزشی)
ارائه و آموزش انواع الگوهای فعالیت ورزشی به شهروندان	*	*	*	*	هیئت‌های ورزش همگانی انزلی
تمرکز بر ترویج رشته ورزشی خود در بین شهروندان	*	*	*	*	هیئت‌های ورزشی انزلی
درگیر ساختن والدین در فعالیت ورزشی فرزندان	*	*	*	*	معاونت تربیت‌بدنی آموزش و پرورش انزلی
آموزش سبک زندگی فعال به دانشجویان	*	*	*	*	دانشگاه‌های انزلی (آزاد، پیام نور و...)
ارائه خدمات مبتنی بر نیازهای شهروندان	*	*	*	*	باشگاه‌ها و مراکز خدماتی ورزشی خصوصی
نظارت بر کیفیت خدمات ورزشی و تشویق مردم به فعالیت ورزشی	*	*	*	*	اداره بهداشت، درمان و پزشکی
حمایت از گرایش خانواده‌های کارگران به فعالیت ورزشی	*	*	*	*	اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی انزلی
ارائه محتوای رسانه‌ای مناسب برای فرهنگسازی و دانش‌افزایی مردم در زمینه ورزش	*	*	*	*	صدا و سیما انزلی (بخش ورزش)
تأمین امنیت فضاهای ورزشی و نهادینه‌سازی ورزش در تشکل‌های زیرمجموعه خود	*	*	*	*	نیروهای مسلح و بسیج (بخش ورزش)
توسعه فضاهای ورزشی تفریحی با خدمات ویژه برای شهروندان انزلی	*	*	*	*	سازمان آزاد انزلی

بحث و نتیجه گیری

در تبیین اکوسیستم ورزش شهروندی ابتدا لازم به ذکر است که ورزش شهروندی آن بخشی از سیستم ورزش است که خاستگاه زیستی و اجتماعی دارد (همانطور که صنعت ورزش خاستگاه اقتصادی و تجاری دارد). از این رو مولفه‌های فرهنگی اجتماعی بیش از سایر مولفه‌های دیگر محیطی توان اثرگذاری دارند. براساس الگوی ارائه شده، فرد در یک اکوسیستم اجتماعی قرار دارد که ورزش یک خرده سیستم از آن محسوب می‌شود. خرده سیستم ورزش شامل نهادها، رویدادها، ذینفعان، فعالیت‌ها، اطلاعات و ارتباطات گسترده می‌باشد. این اجزای خرده سیستم ورزش برحسب میزان اینکه فرد شهروند تا چه اندازه در معرض آن‌ها قرار دارد بر مشارکت ورزشی او اثرگذار خواهد بود. برحسب شواهد علمی افرادی که به طور نسبی تحت تأثیرات مطلوب محیطی بوده و برخوردار از حمایت‌های اطمینان بخش جهت مشارکت باشند، به احتمال زیاد این مسیر (الگو) به نسبت به سایر افراد آسان تر خواهند پیمود و برای بار اول مشارکت ورزشی خواهند داشت (Sugiyama, 2012). اما مشارکت ورزشی در اصل براساس تداوم آن یعنی فعالیت ورزشی مستمر شکل می‌گیرد. هر فردی ممکن است برای مدتی کوتاه (چندبار) به فعالیت ورزشی روی بیاورد اما این هدف اصول مشارکت ورزشی نیست، بلکه فعالیت ورزشی مستمر همراه با نهادینه شدن اثرات آن به طور اعم و اخص مشارکت ورزشی را شکل می‌دهد (Malina & Little, 2008). ادامه مشارکت در ورزش از طریق مسیر بازخورد مشخص و تعدیل خواهد شد (Numerato, 2009). براساس مبانی

حوزه رفتار باخورد مثبت، مطلوب و اطمینان بخش منجر به تکرار رفتار (مشارکت ورزشی) خواهد شد (Mull, Bayless, & Jamieson, 2005).

براساس شکل ۲ عوامل اثرگذار نهایتاً از طریق عوامل فردی منجر به مشارکت ورزشی می‌شوند، بنابراین مشارکت ورزشی پیامد واکنش زمینه فردی به اثر سایر عوامل می‌باشد. مدیریت سازمان مسئولیت مداخله مثبت و سازنده در الگوهای رایج فعالیت ورزشی افراد بر عهده دارد و نسبت به سایر عوامل نقش بیشتری در ترغیب مردم به سوی مشارکت ورزشی دارد (Safari, 2012). Green (2006) گزارش کرده است که عواملی محیطی ورزش زمینه مشارکت ورزشی هستند و در طول عمر الگوهای ورزشی بر سایر عوامل اثر می‌گذارند. Safari (2012) عنوان می‌کند که مدیریت ورزش با بهبود در فرآیندهای مشارکت می‌تواند زمینه‌های فردی را برانگیزاند و تسهیل کننده مشارکت فردی شود که این امر توسط مدیریت انجام می‌شود. برای اساس می‌توان گفت که اثرات محیطی، مداخله مدیریت، منابع، خدمات و ویژگی‌های ورزش موجب می‌شوند که شهروند براساس ظرفیت-هایش از میان امکانات و رشته‌های ورزشی مختلف؛ مواردی خاص را برگزیند و به مشارکت ورزشی بپردازد. همچنین می‌توان گفت ورزش در نزد بسیاری از افراد جامعه فی نفسه فعالیتی ارزشمند، مثبت و مفید ارزیابی می‌شود اما شواهد نشان می‌دهد که در عمل گرایش به مشارکت در ورزش و انجام فعالیت‌های بدنی در جامعه وضعیت مناسبی ندارد. ساختار این الگو با الگوی کانادایی توسعه مشارکت ورزشی

دسترسی به فضای ورزشی ارتباط بالایی با مشارکت ورزشی دارد. Green (2006) گزارش داده است که اجرای برنامه‌های ورزشی بیش از هر اقدامی به تأمین اعتبار مالی و سپس گزینش نیروی انسانی مناسب نیاز دارد. در نظام توسعه ورزش کشور برنامه‌ریزی و تخصیص بودجه در حد قابل توجهی همواره در جریان بوده است عمده مشکلات و کاستی‌ها در مرحله اجرا و نظارت وجود دارد. عملیات و نظارت بر آن به منظور خلق فرصت‌های ورزشی یکسان برای همه افراد جامعه مهم است (Safari, 2012). مدل‌های نوین توسعه ورزش به نقش سیستم‌های مدیریتی دانش و برنامه‌ریزی مناسب توسط مدیریت و سازمان ورزش تاکید دارند (Mull et al., 2005). Safari (2012) فرهنگ‌سازی ورزش کردن را به عنوان مهم‌ترین ابزار برای توسعه ورزش همگانی در ایران معرفی می‌کند. از طرفی مقدمه و پایه مدیریت ورزشی داشتن اطلاعات است و دستیابی به اطلاعات مورد نیاز از طریق تحقیقات و نیازسنجی امکان‌پذیر است (Sugiyama, 2012). بر پایه نیازسنجی و کسب اطلاعات از شهروندان به عرضه خدمات ورزشی به اقشار هدف پرداخت. هدف افراد از مشارکت در هر فعالیتی کسب دستاوردها و مزایای مورد انتظار است و میزان دستیابی به آن‌ها میزان تدوام مشارکت را تعیین می‌کند. کارکردهای ورزش نیز همانند مزایای مشارکت در ورزش چند بعدی هستند اما عمدتاً فرارتر از سطح فردی هستند. از طرفی دیگر فرهنگ ورزشی، رقابت ورزشی و رسانه‌های ورزشی علاغم اینک در ورزش همگانی کارکردهای قابل توجهی دارند اما بیشتر در سطح ورزش قهرمانی

(۲۰۰۷)، الگوی بایلی^۱ و همکاران (۲۰۱۰) هم-خوان است (Fathi, 2010). براساس تجربیات علمی قبلی علاغم وجود شناخت و نگرش مثبت به ورزش و آگاهی از فواید آن مشارکت ورزشی در ابتدا بستگی به این دارد که فرد به لحاظ سلامتی، زمان، مکان، مهارت و همراهی جهت فعالیت بدنی تا چه اندازه شرایط مناسبی داشته باشد (Dollman & Lewis, 2010). از طرفی دیگر ساختار زندگی شهری و صنعتی امروز و همچنین هزینه بر بودن مشارکت در بسیاری از انواع ورزش‌ها، توسعه اقتصادی و صنعتی تأثیر زیادی بر توسعه اکوسیستم ورزش شهروندی دارد. از این رو برای توسعه ورزش، جامعه نیازمند بهبود رویه‌های قانونی جهت حمایت از هنجارهای اجتماعی و تغییر نگرش کلی به ورزش است (Annear, Cushman, & Gidlow, 2009). به صورت کلی می‌توان گفت از آنجا که مشارکت ورزشی شهروندان یک بخشی از مصرف فراغتی آن‌ها است (اوقات فراغت یک مقوله اختیاری است) بنابراین عوامل فردی مانند جمعیت‌شناختی، روانشناختی، رفتاری، و سایر به طور مستقیم تعیین‌کننده هستند و عوامل محیطی در نهایت باید بتوانند این عوامل مولفه‌های فردی را نسبت به فعالیت ورزشی سوق دهند.

در تبیین عوامل تعریف شده در شکل ۲ می‌توان به شواهد علمی پیشین رجوع کرد. براساس گزارش Laakso, Telama, Nupponen, Rimpelä, and Pere (2008); Liu, Taylor, and Shibli (2009) وضعیت سکونت افراد و از شرایط اقلیمی و زیستی در

شناسایی عوامل کلیدی و چگونگی تعامل آنها با یکدیگر پدیده می آورد. علاوه بر این این چارچوب می تواند مبنای عقلانی توسعه مشارکت ورزشی در سایر شهرها نیز قرار بگیرند و قابلیت ارزیابی مستمر را ایجاد کند. با توجه به اینکه ورزش شهروندی در بطن اکوسیستم شهری است؛ مدل ارائه شده به خوبی می تواند ظرفیت ابعاد مختلف در جذب مردم به سوی ورزش را نشان دهد و روشن سازد که مشارکت مردم در ورزش از چه عواملی و به چه صورتی اثر می پذیرد؛ این مدل-ها نمایش ساده ای از ساختار ورزش شهروندی در شهر انزلی است. براساس یافته ها می توان گفت دستیابی به سطح مطلوب از توسعه ورزش شهروندی نیازمند یک رویکرد مدیریت اکوسیستمی است تا بتواند به طور مناسب همه نهادها و ذینفعان را جهت ایفای نقش فعال و هم افزا مشارکت دهد.

« مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرانزلی می باشد.»

منابع

- Abioye, A. I., Hajifathalian, K., & Danaei, G. (2013). Do mass media campaigns improve physical activity? a systematic review and meta-analysis. *Archives of Public Health*, 71(1), 20.
- Annear, M. J., Cushman, G., & Gidlow, B. (2009). Leisure time physical activity differences among older adults from diverse socioeconomic neighborhoods. *Health & place*, 15(2), 482-490.
- Asefabadi, S. (2016). *Participation in citizenship sports*. Tehran:

مطرح هستند بنابراین به طور کلی مزایا و کارکردهای ورزش نسبت به ویژگی های فرهنگی و رقابتی آن نقش بیشتری در توسعه مشارکت ورزشی (ورزش همگانی و آماتوری) دارند. از طرفی دیگر در فرهنگ فراغت ایرانیان به چندبعدی بودن فعالیت های فراغتی بسیار اهمیت داده می شود، از این رو فعالیت ورزشی باید بیش از یک کارکرد ارزشمند و ملموس برای شهروندان فراهم کند تا در سبد خرید و مصرف تفریحی آن ها جزو ترجیحات باشد.

برپایه پژوهش حاضر می توان اکوسیستم ورزش شهروندی انزلی را تجزیه و تحلیل کرد و به نوعی دسته بندی جدید دست یافت که مبتنی بر مطالعات پیشین، تجارب مدیران و ادراک متخصصان است؛ این مدل، می توان چارچوبی مناسب و بومی برای مطالعات در این حوزه باشد و به عنوان مقدمه ای به منظور همگانی شدن ورزش در بین شهروندان می تواند مبنای عمل قرار بگیرد. همچنین اکوسیستم ترسیم شده شناختی جامع از ورزش شهروندی برپایه

Kamiab Iranian Thought Institute
[In Persian].

- Banar, N., Dastoom, S., & Khanmohammadi, A. M. (2018). Analyzing the Developmental Aspects of Sports Participation in Gilan Province: Services, Strata, Factors, Custodians, Needs, Challenges and Solutions. *Sport Management Studies*, 10(48), 37-66 [In Persian].
- Cerin, E., & Leslie, E. (2008). How socio-economic status contributes to participation in leisure-time physical activity. *Social science & medicine*, 66(12), 2596-2609.
- Dennis, J., & William, J. (2011). *Entrepreneurship, small business*

- and public policy levers. *Journal of Small Business Management*, 49(1), 92-106.
- Dollman, J., & Lewis, N. R. (2010). The impact of socioeconomic position on sport participation among South Australian youth. *Journal of science and medicine in sport*, 13(3), 318-322.
 - Farahmandmehr, A. (2017). *Designing and explaining the framework of entrepreneurship ecosystem in sports*. PhD Thesis, Islamic Azad University, Tehran South Branch [In Persian].
 - Fathi, s. (2010). A sociological explanation of athletic participation of university students. *Social science & medicine*, 3(4), [In Persian].
 - Ghofrani, M., Goodarzi, M., Sajjadi, N., Farahani, M. J., & Mogharnasi, M. (2009). Designing and compiling a strategy for the development of public sports in Sistan and Baluchestan province. *Movement*, 39, 107-131 [In Persian].
 - Green, M. (2006). From 'sport for all' to not about 'sport' at all?: Interrogating sport policy interventions in the United Kingdom. *European sport management quarterly*, 6(3), 217-238.
 - Hulteen, R. M., Smith, J. J., Morgan, P. J., Barnett, L. M., Hallal, P. C., Colyvas, K., & Lubans, D. R. (2017). Global participation in sport and leisure-time physical activities: A systematic review and meta-analysis. *Preventive medicine*, 95, 14-25.
 - Isenberg, D. (2011). The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economy policy: principles for cultivating entrepreneurship. *Babson entrepreneurship ecosystem project*, Babson college, Babson Park: MA.
 - Javadipour, M., & Saminia, M. (2013). Sport for all in Iran and Codification of perspective and programs strategy. *Applied Research in Sport Management*, 1(4), 21-30 [In Persian].
 - Jones, B. A., Arcelus, J., Bouman, W. P., & Haycraft, E. (2017). Sport and transgender people: A systematic review of the literature relating to sport participation and competitive sport policies. *Sports Medicine*, 47(4), 701-716.
 - Khatibzadeh, M. (2016). *Designing a model for the process of regular participation in leisure sports activities*. PhD Thesis, Trabiati Modares University [In Persian].
 - Khoshkab, S., & Rastegar, A. A. (2015). Educational Entrepreneurship, Entrepreneurship Culture (Challenges and Solutions). *Cultural Engineering*, 3 (75), 176-192 [In Persian].
 - Laakso, L., Telama, R., Nupponen, H., Rimpelä, A., & Pere, L. (2008). Trends in leisure time physical activity among young people in Finland, 1977—2007. *European Physical Education Review*, 14(2), 139-155.
 - Liu, Y.-D., Taylor, P., & Shibli, S. (2009). Sport equity: benchmarking the performance of English public sport facilities. *European sport management quarterly*, 9(1), 3-21.
 - Malina, R. M., & Little, B. B. (2008). Physical activity: the present in the context of the past. *American Journal of Human Biology*, 20(4), 373-391.

- Mull, R. F., Bayless, K. G., & Jamieson, L. M. (2005).
- Nasirzadeh, A., Goudarzi, M., Farahani, A., & Goudarzi, M. (2012). Design and codification of development strategy sport in Kerman. *Research in sport Management*, 1(1), 77-106 [In Persian].
- Numerato, D. (2009). The institutionalisation of regional public sport policy in the Czech Republic. *International journal of sport policy and politics*, 1(1), 13-30.
- Safari, M. (2012). *Designing a Model for the Development of Iranian Public Sports*. PhD Thesis, Tarbiat Modares University [In Persian].
- Saffari, M., & Latifi Fard, M. (2018). The Model of Physical Activity-Friendly City with the Active Cities, Active Communities, Active Citizens Approach. *Sport Management Studies*, 10(48), 89-112 [In Persian].
- Shahbazi, M., Shabani Moghaddam, K., & Saffari, M. Recreational sport management. (2013). Sport For All (necessities, obstacles and solutions). *J Parliament Strategy*, 76(20), 69-97 [In Persian].
- Shilbury, D., Sotiriadou, K. P., & Green, B. C. (2008). Sport development. Systems, policies and pathways: An introduction to the special issue. *Sport management review*, 11(3), 217-223.
- Sports, S. d. o. t. M. o. (2003). *strategy document for the development of a comprehensive system of physical education and sports* Rad Samaneh Company [In Persian].
- Sugiyama, T. (2012). *The built environment and physical activity behaviour change: new directions for research?*, PhD Thesis, Japanese Association of Exercise Epidemiology,
- Yazdani, M. (2013). *Citizenship Sport: Characteristics, Demands And Rights Of Citizenship* (Vol. 1). Tehran: Tisa [In Persian].

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Designing the a native pattern and presentation the executive framework of citizenship sport development in Anzali city

Mehran Nasiri^{1*}, Salah Dastoom²

Received: Sep 16, 2018

Accepted: Mar 09, 2019

Abstract

Objective: the aim of this research was the presentation of citizenship sports ecosystem framework analysis in Anzali city.

Methodology: The research is carried out qualitatively in terms of structural-functional analysis and case study within strategic levels in Anzali city. The statistical population consisted of two sections: human society (31 people) and information society (37 editions). The research instruments included three methods of library study, interviewing and Delphi technique. The Validity of the instruments based on the credibility of the resources and the people surveyed, content and formalism of the interview framework, calculate coefficients of Agreement between coders desirable.

Results: The findings showed that the dimensions of Anzali citizenship sports ecosystems includes a few general views. Individual citizenship, family, environment of citizen's life, media environment, trustee organizations, sports market, sports facilities, globalization of sport and sports participation. In addition to identifying the components of the citizenship sports ecosystem, the challenges and weaknesses of the platform were identified. Ultimately, proper and operational solutions Along with the pattern of division between correspondent organizations were presented.

Conclusion: Based on the findings we can say Anzali Citizenship Sports Ecosystem Major capacities and capabilities on the one hand and challenges and threats on the other both structure and gender and smart adoption of strategies and strategies can simultaneously take advantage of opportunities, fixing challenges and achieve the goals.

Keywords: Sports environment, sports participation, Anzali citizens.

¹. Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Bandar Anzali Branch, Islamic Azad University, Bandar Anzali, Iran.

². Ph.D. Student of Sport Management in Guilan University.

*Email: Mehran.nasiri22@yahoo.com